

Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveystieteiden
Keski-Suomen hyvinvointialue

Keski-Suomen hyvinvointialueen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden 19.5.2026

Asia: / Lausuntopyyntö
VNS 3/2026 vp

Hyvinvointialueiden rahoitus (palvelujen saatavuus, rahoitus ja kustannusvaikuttavuus)

Julkisen talouden suunnitelma sisältää hyvinvointialueiden taloutta koskevan osion. Hyvinvointialueiden taloutta, valtion toimenpiteiden vaikutuksia sekä hyvinvointialueiden valtion rahoitusta käsitellään julkisen talouden suunnitelmassa kokonaisuutena.

Hyvinvointialueiden rahoitus ei vastaa palvelujen järjestämisen todellisia kustannuksia

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että julkisen talouden suunnitelmassa arvioidaan hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä sekä kansallisella että aluekohtaisella tasolla. Hyvinvointialueiden tehtävänä on turvata asukkaiden lakisääteiset sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut. Tämä edellyttää, että rahoitus vastaa tosiasiallisesti palvelutarvetta, kustannusrakennetta sekä kustannus- ja hintatason kehitystä.

Koko maan tasolla valtion rahoitus on vuonna 2027 yhteensä n. 27,5 mrd. euroa. Rahoituksen taso nousee vuonna 2027 edelliseen julkisen talouden suunnitelmaan verrattuna n. 0,1 mrd. euroa. Nousua selittää erityisesti indeksitarkistus ja suurin alentava vaikutus on jälkikäteistarkistuksen tarkentumisella. lisäksi huomioidaan rahoituslain (617/2021) mukaiset muut muutokset, kuten ennakoitu palvelutarpeen kasvu ja tehtävämuutokset.

Julkisen talouden suunnitelmassa kuvattu hyvinvointialueiden kustannus- ja hintatason kasvu on vuosittain suurempaa kuin rahoituksen tarkistuksessa käytettävä hyvinvointialueindeksi. Suunnitelmassa kuvataan, että hyvinvointialueiden menojen kasvu ennustekaudella aiheutuu pääasiassa hintojen nopeasta, keskimäärin 3 prosentin vuotuisesta noususta. Hintoja nostaa etenkin alueiden palkankorotukset, jotka ylittävät yleisen linjan palkkaohjelmien vuoksi. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että hyvinvointialueiden rahoitus jää jo lähtökohtaisesti jälkeen niiden tosiasiallisesta kustannuskehityksestä. Erotus muodostaa alueille rahoitusjärjestelmästä johtuvan sopeuttamispaineen riippumatta siitä, kuinka tehokkaasti alueet järjestävät toimintansa.

Keski-Suomen hyvinvointialue korostaa, että kustannustason nousun ja indeksitarkistuksen välinen ero vaikuttaa suoraan alueiden mahdollisuuksiin ylläpitää palvelutasoa, turvata henkilöstön saatavuus ja toteuttaa lakisääteiset velvoitteet. Jos rahoituksen tarkistusmekanismi ei seuraa todellista kustannuskehitystä, rahoitusperiaate ei toteudu. Kun alueiden vielä tulee kattaa toiminnan aloitusvuosina kertyneet merkittävät alijäämät samalla yleiskatteisella rahoituksella, on usealla alueella indeksitarkistuksen ja palvelutarpeen arvioidun kasvun vaikutus rahoitukseen käytettävä täysimääräisesti kertyneiden alijäämien

Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

kattamiseen ja tämän lisäksi tehtävä muita merkittäviä sopeutustoimia, mikä edelleen heikentää alueiden mahdollisuuksia palvelujen järjestämiseen käytettävissä olevalla rahoituksella.

Aluekohtainen rahoitus eriytyy eikä julkisen talouden suunnitelman mukainen rahoitus turvaa palvelujen järjestämistä kaikilla alueilla

Keski-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan hyvinvointialueiden rahoitusasema on eriytynyt ja eriytyy edelleen. Julkisen talouden suunnitelmassa tarkastellaan hyvinvointialueiden rahoitusta pitkälti koko maan tasolla, mutta rahoitusperiaatteen toteutuminen edellyttää, että rahoitus on riittävää myös yksittäisellä hyvinvointialueella.

Hyvinvointialueiden rahoitusmallin puutteet ja tietopohjan virheet ovat johtaneet alueiden väliseen epätarkoituksenmukaiseen eriytymiseen. Palvelutarvekertoimet eivät kaikilta osin kuvaa alueiden todellista palvelutarvetta, mikä vääristää rahoituksen kohdentumista. Rahoituksen pohjassa olevat erot kertaantuvat jälkikätestarkastusten ja indeksitarkistusten kautta. Keski-Suomen hyvinvointialue pitää välttämättömänä, että rahoitusmallia uudistetaan siten, että se perustuu mahdollisimman tarkkaan, ajantasaiseen ja virheettömään tietoon alueiden todellisesta palvelutarpeesta ja kustannusrakenteesta.

Tehtävämuutosten vaikutusarviot epävarmoja

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyy hyvinvointialueiden tehtäviä ja velvoitteita koskevia muutoksia, joiden perusteella alueiden rahoitusta vähennetään. Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että näiden tehtävämuutosten taloudelliset vaikutusarviot ovat todennäköisesti ylimitoitettuja. On epävarmaa, realisoituvatko arvioidut säästöt hyvinvointialueiden taloudessa täysimääräisesti tai julkisen talouden suunnitelmassa oletetulla aikataululla. Osa tehtävien ja velvoitteiden kevennyksistä ei vähennä kustannuksia suoraviivaisesti, koska palvelujen kysyntä, henkilöstörakenne, toimitilat, tietojärjestelmät ja palveluverkko eivät jousta samassa suhteessa kuin rahoitusta leikataan. Jos rahoitusta vähennetään arvioitujen säästöjen perusteella ennen kuin säästöt ovat tosiasiallisesti toteutettavissa, tehtävämuutokset heikentävät hyvinvointialueiden rahoitusasemaa. Tämä lisää riskiä, että lakisääteisten palvelujen saatavuus ja yhdenvertaisuus vaarantuvat.

Julkisen talouden suunnitelman keskeisenä lähtökohtana on julkisen talouden kestävyiden vahvistaminen sekä hyvinvointialueiden menokehityksen hillintä. Hyvinvointialueiden talouden tasapainottamisen arvioidaan perustuvan erityisesti kustannusvaikuttavuuden, tuottavuuden ja rakenteellisten uudistusten kautta saavutettavaan kustannusten kasvun hidastumiseen.

Julkisen talouden suunnitelman vaikutukset palvelujen kustannusvaikuttavuuteen

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää kustannusvaikuttavuuden vahvistamista tärkeänä tavoitteena. Pitkällä aikavälillä vaikuttavuutta voidaan parantaa esimerkiksi vahvistamalla perustason palveluja, ennaltaehkäisyä, digitaalista asiointia, palveluketjujen integraatiota sekä

Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

tiedolla johtamista. Myös henkilöstön työnjaon kehittäminen ja tarkoituksenmukainen palveluverkko voivat tukea kustannusvaikuttavuutta.

Julkisen talouden suunnitelmaan sisältyvät rahoituksen kiristykset ja sopeutusvaatimukset voivat kuitenkin lyhyellä aikavälillä heikentää hyvinvointialueiden mahdollisuuksia toteuttaa kustannusvaikuttavuutta parantavia uudistuksia hallitusti. Vaikuttavuusinvestoinnit edellyttävät usein alkuvaiheen panostuksia esimerkiksi tietojärjestelmiin, palveluprosessien uudistamiseen, henkilöstön osaamiseen sekä ennaltaehkäiseviin palveluihin. Mikäli rahoitus ei mahdollista näitä investointeja, hyvinvointialueet joutuvat kohdistamaan säästötoimia ensisijaisesti nopeasti toteutettaviin menoihin, mikä voi johtaa kustannusvaikuttavuuden heikkenemiseen.

Keski-Suomen hyvinvointialue korostaa, että kustannusvaikuttavuuden parantaminen ei tarkoita pelkästään kustannusten leikkaamista. Jos palveluja supistetaan ilman riittäviä vaihtoehtoisia toimintamalleja, riskinä on palvelutarpeen kasvu raskaammissa ja kalliimmissa palveluissa myöhemmin. Erityisesti perustason sosiaali- ja terveyspalvelujen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen sekä ennaltaehkäisevien palvelujen heikentyminen voi kasvattaa kokonaiskustannuksia pidemmällä aikavälillä.

Lisäksi hyvinvointialueiden voimakkaasti eriytyvä taloustilanne vaikeuttaa kustannusvaikuttavuuden kehittämistä alueiden välillä yhdenvertaisesti. Taloudellisesti vaikeimmassa asemassa olevilla alueilla mahdollisuudet tehdä vaikuttavuusinvestointeja ovat muita heikommat.

Sosiaaliturva ja köyhyys

Julkisen talouden suunnitelma vaikuttaa merkittävästi siihen, missä määrin rahaa tulevana vuosina kohdennetaan sosiaaliturvaetuksiin ja sosiaalipalveluihin. Lähtökohtaisesti julkisen talouden kestävyys vahvistaminen tarkoittaa menojen kasvun hillintää ja käytännössä sosiaaliturvan ja sosiaalipalveluiden rahoituksen kiristämistä. Ohjaus vaikuttaa hyvinvointialueen rahoitukseen ja köyhyyden määrälliseen kasvuun mm. rajoitettavin indeksikorotuksin tai taloudellisen sosiaaliturvan vähenemisen vuoksi. Köyhyys siis entisestään lisääntyy erityisesti pienituloisilla etuuksia leikatessa tai indeksikorotuksia rajoitettaessa. Samanaikaiset verotuksen tiukennukset mm. arvonlisäveron suhteen tuottaa pienituloisille henkilöille suhteellisesti suuremman rasituksen.

Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa, että sosiaaliturvaan ja sosiaalipalveluihin kohdistuvat yhtäaikaisten rahoituksen leikkaukset tuottavat kerrannaisvaikutuksia erityisen haavoittuvassa asemassa oleville asiakkaille, kuten työmarkkinoiden ulkopuolella oleville henkilöille, vammaisille, asunnottomille, lapsille tai ikääntyneille. Hyvinvointialueiden rahoituksessa tulisi huomioida nämä kerrannaisvaikutukset suhteessa arvioituun köyhyyden lisääntymiseen sosiaaliturvaleikkausten jälkeen ja niitä edelleen toimeenpantaessa. Keski-Suomen hyvinvointialue lisäksi toteaa, että hyvinvointialueen rahoituksen jakautumisen tulisi perustua oikeudenmukaisuuteen alueiden välillä ja asukkaiden välistä yhdenvertaisuutta tulisi tukea

Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveystaloudelle
Keski-Suomen hyvinvointialue

hyvinvointialueiden asukasmäärän, tosiasiallisen sosiaalihuollon palvelutarpeen ja palveluiden järjestämisestä syntyneiden kustannusten perusteella.

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että taloudellisen sosiaaliturvan tarpeen kasvu voi lisätä sosiaalipalveluiden tarvetta. Taloudellisen sosiaaliturvan sekä sosiaalipalveluiden kokonaiskustannuksia hyvinvointialueille tulisi tarkastella yhtäaikaaisesti, realistisesti sekä ajantasaisesti. Kustannusvaikutusten laaja-alainen seuranta on erityisen merkityksellistä tilanteessa, jossa samanaikaisesti rajalliset resurssit tulee kohdentaa oikein köyhyyden, ja siitä syntyvien lieveilmiöiden minimoimiseksi, sekä julkisen talouden kustannusten kasvun hillitsemiseksi. Kustannukset voivat olla merkittävästi suuremmat syrjäytymisen, polarisaation ja köyhyyden lisääntyessä.

Hyvinvointialue pitää tärkeänä hyvinvointierojen kaventamista rahoituksen riittävyyden turvaamiseksi ja köyhyyden vähentämiseksi. Erityisen merkityksellistä Julkisen talouden suunnitelmalla on ohjaukseen, jolla vaikutetaan työllisyystoimiin työllisyyttä parantavasti. Tämä voi osaltaan vähentää köyhyyttä ja sen lieveilmiöitä. Köyhyyden vähentäminen vaatii panostamista sosiaalipalveluihin, ennaltaehkäiseviin palveluihin ja työllistymiseen, mutta rahoituksen rajoittaminen voi estää tarvittavia investointeja.

Asiakasmaksut

Julkisen talouden suunnitelmassa hyvinvointialueiden asiakasmaksujen korotuksia käsitellään osana tehtävämuutoksia ja hyvinvointialueiden rahoitustarvetta vähentäviä toimia. Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että asiakasmaksujen korotuksille arvioidut taloudelliset vaikutukset ovat epävarmoja. Asiakasmaksujen korotukset eivät automaattisesti vahvista hyvinvointialueiden taloutta arvioidulla tavalla. Maksujen noustessa entistä useamman asiakkaan kyky selviytyä maksuista heikkenee, mikä lisää riskiä maksujen siirtymisestä perintään, luottotappioiden kasvusta sekä maksujen kokonaiskertymän jäämisestä arvioitua pienemmäksi.

Hyvinvointialueiden asiakaskunnassa on paljon pienituloisia, paljon palveluja käyttäviä sekä muuten haavoittuvassa asemassa olevia asiakkaita, joihin maksujen korotukset kohdistuvat suhteellisesti voimakkaimmin. Tämä lisää toimeentulotuen tarvetta ja siirtää kustannuksia julkisen talouden sisällä ilman, että kokonaisvaikutus julkiseen talouteen on myönteinen.

Sosiaalihuollon palvelu-uudistus

Sosiaalihuollon palvelu-uudistuksen vaikutukset julkiseen talouteen ovat vielä vaikeasti arvioitavissa. Sopeutukset valtion rahoitukseen toteutunevat arvioiden suuntaisesti. Lainsäädännön mittavalla uudistamisella on kuitenkin myös kustannuksia lisääviä vaikutuksia laajasti ja epäsuorasti suhteessa mm. asiakastiedon käsittelyyn tai terveydenhuollon palveluihin. Hyvinvointialue korostaa, ettei rahoitukseen toteutetut muutokset mm. teknologian ja digitalisaation lisäämiseksi aina välttämättä toteudu

Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

julkisen talouden suunnitelman kanssa ajantasaisesti ja reaalisesti arvioidussa mittakaavassa.

Sosiaalipalvelu-uudistuksella pyritään vaikuttamaan sosiaalihuollon asiakasprosesseihin ja hallinnollisiin tehtäviin, joista rahoitusta vähennetään välittömästi. Kyseessä on kuitenkin hyvinvointialueiden käytännön toimintaan ja järjestämisvastuuseen liittyvät kokonaisuudet, joita ohjataan johtamalla toimintakulttuuria ja toimintatapoja. Rahoituksen vähentäminen välittömästi voi aiheuttaa edelleen hyvinvointialueiden välisiä eroja kansallisessa yhdenvertaisuudessa ja palveluiden järjestämisessä. Sosiaalipalveluiden osalta hyvinvointialueiden rahoitusta tulisi tarkastella ja kehittää uudella tavalla tosiasialliseen sosiaalihuollon palvelutarpeeseen, sen kasvuun, väestörakenteeseen ja alueiden välisiin eroihin liittyen suhteessa sosiaalihuollon palvelutarpeeseen. Sosiaalihuollon palvelutarpeesta on saatavilla tietoa vähimmäistietosisältöjen tuottamana tietona jo vuosien ajalta. Tätä tietoa tulisi hyödyntää rahoituksen määrittämisessä. Tarveperusteinen rahoitus nykyisine painopisteineen ja terveydenhuollon diagnostiikkaan perustuen ei vastaa hyvinvointialueiden sosiaalihuollon ja vanhustenhuollon rahoitustarpeen arviointiin. Merkityksellistä on myös sosiaalipalveluiden kustannusvaikuttavuuden tarkastelu sekä vaikuttavuusperusteinen talousohjaus, jota tulee edelleen vahvistaa läpileikkaavasti sekä hyvinvointialueiden, että sosiaalipalveluiden rakenteissa ja toimintatavoissa.

Vammaispalvelujen saatavuus

Vammaispalveluiden saatavuuteen ja rahoitustarpeeseen vaikuttaa edelleen vammaispalvelulain toimeenpano, siirtymäaika ja lainsäädännön soveltaminen suhteessa sosiaalihuoltolakiin. Vaikutukset ovat toiminnallisia ja vaativat käytännössä muutoksia vammaispalveluiden järjestämiseen sosiaalityön ja -ohjauksen tasolla eri sosiaalihuollon palvelutehtävissä. On tärkeää huomioida, että vammaispalvelulain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä. Lisäksi vammaispalvelulain mukaisia erityispalveluja järjestetään vammaiselle henkilölle, jos hän täyttää vammaispalvelulain soveltamisalassa määritellyt kriteerit ja palvelukohtaiset myöntämiskriteerit. Lainsäädännön soveltamisessa erityislain toivotaan turvaavan vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palvelujen saatavuus. Vammaispalveluiden järjestämisessä on kuitenkin havaittu kustannusten kasvua, koska siirtymä uuteen lakiin ei ole sujunut optimaalisesti sosiaalihuoltolain ja vammaispalvelulain soveltamisen osalta. Uusien asiakkaiden ohjautuminen sosiaalihuoltolain mukaisiin palveluihin on haastavaa ja pitkään vammaispalveluissa

Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

olleiden asiakkaiden palveluiden yhteensovittaminen vaatii hyvinvointialueen viranomaistyötä.

STEA-avustukset

Kevään 2026 kehysriihessä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valtionavustuksiin kohdennettiin 50 milj. euron säästö. Samalla hyvinvointialueille kohdennettiin 25 milj. euroa jaettavaksi terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävälle yhdistyksille ja säätiöille.

Hyvinvointialue näkee riskinä, että järjestöihin kohdistuvat rahoituksen leikkaukset voivat lisätä palvelujärjestelmän kuormitusta, sillä järjestöt tuottavat matalan kynnyksen tukea, ennaltaehkäiseviä palveluja ja täydentävät julkista palvelutuotantoa erityisesti heikoimmassa asemassa oleville ryhmille.

Toisaalta rahoituksen siirtäminen hyvinvointialueen jaettavaksi paikallisesti, voi parantaa hyvinvointialueen palvelukokonaisuuden näkökulmasta järjestöjen toiminnan kohdentumista ja vaikuttavuutta kunkin hyvinvointialueen tarpeisiin.

Keski-Suomen hyvinvointialue

Aija Suntioinen, talousjohtaja
Marena Paahto, sosiaalihuollon johtaja
Anu Pihl, strategiajohtaja